

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Bevarandeplan för Natura 2000-område

Fusån

- Områdeskod
SE0310634

- Bevarandeplanen
reviderad/fastställd
2016-12-12
2006-09-26

- Beteckning
0600-40-0634

Bakgrund

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut Natura 2000-områden. Genom utpekandet åtar sig länderna att naturmiljöerna och arterna i varje område långsiktigt ska bevaras. Natura 2000-nätverket är viktigt i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I de båda direktiven listas särskilt värdefulla naturmiljöer och arter.

Bevarandeplan

Bevarandeplanen beskriver området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturmiljöer och arter som ska vara i gynnsamt bevarandetillstånd. Även vad som kan påverka Natura 2000-området negativt, behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, liksom uppföljning beskrivs också. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen och kan revideras när ny kunskap tillkommer eller om omständigheterna i eller utanför området ändras.

Lagstiftning

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kapitlet 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Tillstånd krävs inte för de åtgärder som behövs för skötseln av naturmiljöerna i området. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument utan ett underlag för prövningar av eventuella åtgärder i Natura 2000-området.

Kontakt

Vid frågor om Natura 2000 kontakta Länsstyrelsen:

- Telefon växel: 010-22 36 000
- E-post: jonkoping@lansstyrelsen.se

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0310634 Fusån

Kommun: Eksjö, Nässjö, Vetlanda

Områdets totala areal: 37 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-12

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2006-09-26

Markägarförhållanden:

Privat

Statligt

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

1355 - Utter, *Lutra lutra*

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000 är att säkerställa den långsiktiga överlevnaden för Europas mest värdefulla och hotade naturtyper och arter. I varje enskilt Natura 2000-område är syftet att prioriterade naturtyper och arter bevaras så att området på bästa sätt bidrar till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

Natura 2000-områdets prioriterade bevarandevärden är Fusån med dess artrika vatten och förekomsten av utter.

Motivering: Området har mycket höga naturvärden knutna till mindre vattendrag och utter. Fusån har inslag av värdefulla strömmande- såväl som lugnflytande sträckor. Uttern, vilken är upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv, har observerats utmed ån.

Prioriterade åtgärder: Restaureringsåtgärder av vattendraget som t.ex. biotopförbättrande åtgärder och skapande av fria vandringsvägar och naturligt flöde. Hänsyn i omgivande skogs- och jordbruksmark för att värna vattenkvaliteten och bevara en ekologiskt funktionell kantzon.

Beskrivning av området

Fusån rinner ca 2,5 mil genom Eksjö, Nässjö och Vetlanda kommun. Utpekad åsträcka är mellan väg 32 och sjön Nömmen. Vattendraget ligger i Emåns avrinningsområde och tillhör delavrinningsområdet för Solgenån övre. Delavrinningsområdet är 237 km² stort, och utgörs till 56 % av skogsmark och till 10 % av sjöar.

En kartering av vattendragets egenskaper visade att Fusån domineras av lugnflytande sträckor. Här och var finns strömmande sträckor som också klassas som limniska nyckelbiotoper. Andra nyckelbiotoper på sträckan är lugnflytande sträckor, sjöinlopp och kulturmiljöer. Det finns bara ett onaturligt vandringshinder för öring längs med sträckan. En dryg tredjedel av vattendraget är kraftigt rensat och/eller omgrävt, vilket förändrat bäckmiljön och vattendragets sträckning på ett negativt sätt. I vattendraget mynnar i genomsnitt 4 diken per kilometer vilket påverkar flödet och näringstillförseln till ån. Vattnets kvalitet bedöms vara måttlig, då viss övergödningspåverkan (fosfor) förekommer. Miljön omkring vattendraget domineras av barr- och blandskog. Ungefär en fjärdedel av sträckan påverkas av skogsbruk, jordbruk och bebyggelse intill ån.

Artrikedomen är stor i Fusån. Här förekommer uttern, en art som under 1900-talet varit utsatt för bl.a. miljögifter, jakt och försämrad livsmiljö. Antalet uttrar i Sverige ökar och i den nationella rödlistan har arten gått från att vara klassad som Sårbar till den lägre hotkategorin Nära hotad (2015). Ån hyser också många arter av bottenfauna (ryggradslösa djur som lever hela eller delar av sitt liv i vatten, t.ex. sländelarver). Vid en undersökning av bottenfaunan har hela 46 arter/släkter av dessa ryggradslösa djur registrerats. I vattendraget finns fiskarterna bergsimpa, elritsa, gädda, lake, mört och öring. Signalkräfta och vattenpest finns i ån, två arter vars förekomst påverkar naturvärdena negativt.

Fusån är naturvärdesbedömd enligt System Aqua år 2000 och vattendraget bedömdes ha ett högt naturvärde. Fusån är även klassad som ett regionalt värdefullt vatten ur naturvårdssynpunkt.

Vid vattenförvaltningens senaste klassning bedömdes den ekologiska statusen i Fuseån: Bodasjökanal-Nömmen som god. Det är bedömning av fisk som avgjort statusen.

Vad kan påverka negativt

- Förändring av vattendragets naturlighet och flödesregim, t.ex. vandringshinder, reglering, dikning, vattenuttag, grumling, för reglerade vattendrag även ekologiska försämringar som sänkt minimitappning, ökad korttidsreglering etc.
- Skogsbruk i närområdet utan lämnande av skyddszoner i sådan utsträckning som behövs av hänsyn till växt- och djurlivet, kulturmiljön och landskapsbilden (se Skogsvårdslagen 30 § och dess föreskrifter).
- Avsaknad av ekologiskt funktionell kantzoon.
- Försämrad vattenkvalitet genom påverkan av föroreningar, näringsämnen, bekämpningsmedelsrester, grumling, humusämnen etc., t.ex. körskador i skogsbruk, läckage av näringsämnen eller bekämpningsmedelsrester, dagvatten som kan påverka vattenkvaliteten.
- Rensning av till vattendraget mynnande diken, om det innebär att fisket kan skadas (se 11 kap. 15 § Miljöbalken om skyldighet att göra anmälan till länsstyrelsen om fisket kan skadas, avser både allmänt och enskilt fiske och både yrkesfiske och fritidsfiske).

- Förändring av åns naturliga artsammansättning och konkurrensförhållanden, t.ex. påverkan av främmande arter, genom utsättning av främmande arter, för hårt eller ensidigt fisketryck etc.
- Minskning av arealen naturliga strandmiljöer, t.ex. exploatering utmed vattendraget etc.

Bevarandeåtgärder

Vid Fusån råder på stora delar av vattendraget strandskydd 100 meter. Fusån är skyddad mot vattenkraftutbyggnad genom miljöbalkens 4 kap. 6 §. EU:s ramdirektiv för vatten utgör grund för skydd av vatten. Direktivet har införlivats i svensk lagstiftning genom förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Syftet med lagstiftningen är bl.a. att ställa krav på icke försämring av ytvatten med avseende på både ekologisk och kemisk status. Ytterligare skydd, utöver dessa och skogsvårdslagens och miljöbalkens allmänna bestämmelser, bedöms för närvarande inte behövas.

Skötselåtgärder för att främja och bevara områdets naturvärden:

- Skapa möjlighet för faunapassage vid Fuse Kvarn.
- Blockiläggning på de sträckor där ån är rensad och förutsättningar finns för en förbättrad strömvattenbiotop.
- Vid behov åtgärder för att gynna lövinslaget vid åkanten. Lövinslaget är viktigt för produktionen i vattendraget vilket i sin tur gynnar öringpopulationen. Det gör också att solinstrålningen minskar, vilket medför att vattendraget inte riskerar att växa igen samt att vattnets temperatur hålls på en jämn och relativt låg nivå.
- Utterpassager vid vägövergångar.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**3260 - Mindre vattendrag**

Areal: 37 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hela Fusån klassas som naturtypen mindre vattendrag. Det finns ett antal mindre sjöar längs denna sträcka men de har ej urskilts ur naturtypen.

Mer generell information om naturtypen finns i Naturvårdsverkets naturtypsspecifika vägledning.

Bevarandemål

Mindre vattendrag ska präglas av lugnt till forsande vatten med naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden. Området ska nå minst god ekologisk status enligt vattenförvaltningens miljö kvalitetsnormer. Det ska finnas en variation av strandzons- och bottenmiljöer med potential för hög biologisk mångfald. Naturtypen är inte avsevärt påverkad av eutrofiering eller försurning och den ska omges av en stabil buffertzon mot omgivande markanvändning. Vattnet ska ha inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor. Vandringsvägarna ska vara fria och möjliggöra en bra livsmiljö för arter som flodpärlmussla och öring. Artsammansättningen är naturlig, utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar. Arealen mindre vattendrag ska vara minst 37 hektar vid medelvattenstånd.

Bevarandetillstånd

Måttligt bevarandetillstånd: Naturmiljön är ganska välbevarad, och har i huvudsak kvar viktiga strukturer och funktioner men åtgärder för att öppna upp fria vandringsvägar behöver komma till stånd för att ån ska nå gynnsamt bevarandetillstånd.

1355 - Utter, Lutra lutra

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Utter bekräftades vid den senaste inventeringen i Fusån (2013/2014). Två stycken utterpassager har byggts utmed ån för att undvika att uttern korsar vägbanan.

Uttern är ett ca 90-100 cm långt mårddjur som lever vid vatten. Fisk är den främsta födan, men även groddjur, kräftor, större insekter, fåglar och mindre däggdjur kan ingå i dieten.

För ett livskraftigt bestånd av utter krävs stora områden med mer eller mindre sammanhängande vattensystem. Optimala miljöer för utter är vatten som erbjuder riklig tillgång på lättillgänglig föda året runt och som har tillgång till landområden där uttern kan vila ostört, föda upp ungar etc. Uttern är vintertid beroende av strömmande vatten som ger möjlighet till näringsfångst om sjöarna blir islagda. En vuxen utter konsumerar cirka 1-1,5 kilo fisk per dag. I Syd- och Mellansverige finns idag uttern företrädesvis i eutrofa vatten med täta bestånd av bl.a. vitfisk. Det beror på att miljögiftsbelastningen av fettlösliga ämnen är lägre i eutrofa sjöar jämfört med oligotrofa sjöar.

På den nationella rödlistan är arten klassad som nära hotad. Uttern är fredad enligt 2 och 4 stycket 4§ Artskyddsförordningen (2007:845). Uttern ingår även i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och 4. Arten kräver noggrant skydd enligt art- och habitatdirektivet.

Mer generell information om arten finns i Naturvårdsverkets artspecifika vägledning.

Bevarandemål

Uttern ska finnas i en livskraftig och reproducerande population. Dess habitat, Fusån, ska vara ett strömmande, isfritt och fiskrikt vatten med ett sammanhängande vattensystem och med en störningsfri kantzoon. Inga vandringshinder eller osäkra vägpassager hindrar uttern att förflytta sig och möjligheten till utbyte av individer är god. Arealen mindre vattendrag ska vara minst 37 hektar.

Negativ påverkan

- Biltrafik är ett hot mot utter, speciellt där vägar korsar vattendraget.
- Fragmentering av utterns livsmiljö, t.ex. reglering av vattendrag, utbyggnad av vattenfall och strömsträckor.
- Fasta fiskeredskap kan orsaka drunkning av uttrar.
- Uttern är känslig för intensiv störning under dräktighets- och födselperioden på våren (april-juni).
- Miljögifter. Tidigare har PCB orsakat drastiska nedgångar av det svenska utterbeståndet. Situationen på miljögiftsidan har förbättrats vilket bl.a. medfört ett generellt sett ökande utterbestånd. Hotet från miljögifter kan dock inte anses vara över och det är fortfarande viktigt med uppmärksamhet på ämnen som t.ex. polybromerade difenyletrar (PBDE).

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd: Utter förekommer i Fusån och förutsättningarna för att bevara arten på lång sikt är goda.

Dokumentation

Artdatabanken. 2015. Utter, Lutra lutra. Artfakta

Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2002. Högländsvatten naturvärden och nyckelbiotoper. Meddelande 2002:13.

Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2000. Naturvärdesbedömning Vattendrag Emån och Mörrumsån i Jönköpings län. Projekt Högländsvatten 2000. Meddelande 2000:57.

Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2005. Förslag till värdefulla vattenmiljöer. Arbetsmaterial skickat till Naturvårdsverket maj 2005.

Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2000. Fiskevårdsplan Emån 2000. Meddelande 2000:30.

Naturvårdsverket. 2011. Utter, Lutra lutra. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2. NV-01162-10.

Bilagor

Kartbilaga (översiktskarta).

Natura 2000-område

Fusån

(SE0310634)

1:40 000

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan
© Länsstyrelsen Jönköping

Natura 2000-område

Fusån

